

Samverkan mellan **kommuner och trossamfund**

Att mötas i tillit – en vägledning

MUCF 1968/24

© Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) 2026
Uppdragsansvarig: Magnus Jägerskog

Kontaktuppgifter MUCF:

Telefon: 010-160 10 00

E-post: info@mucf.se

Webb: www.mucf.se

Innehållsförteckning

Förord	4
Sammanfattning	6
Hur vägledningen och poddserien kan användas	6
Varför samverkan?.....	7
Minoriteter och kommunalt ansvar	7
Varför trossamfund tar på sig ett brett samhällsansvar	7
Kommunens samhällsansvar behöver det förklaras?	8
Kommuner och trossamfund – ett gemensamt livsloppsperspektiv	9
Varför samverkan just hos er?	10
Tre grundläggande utgångspunkter för vägledningen	12
Förhållningssätt är viktigare än metod	12
Frågor före färdiga svar	12
Lokal kontext är avgörande	12
Vägledning	13
MUCF:s samverkansmodell	13
Förutsättningar och behov	14
Identifiera och involvera	15
Planera och justera	18
Genomföra och utveckla	18
MUCF:s samverkansmodell och de tre S:en – hur hänger de ihop?	19
Samexistens, samtal och samverkan, de tre S:en	20
När modellerna tar slut – tillbaka till uppdrag och tydlighet.....	24
Olikheter som förutsättning för samverkan	24
När försiktighet möter försiktighet	24
Att fortsätta orientera sig tillsammans	25
Stöd och hjälp	26

Förord

Den här vägledningen är framtagen för att ge stöd i att inleda och utveckla samverkan mellan kommuner och trossamfund. Den riktar sig i första hand till kommuner, men är medvetet skriven så att den också kan läsas av trossamfund och fungera som ett gemensamt underlag när parterna möts.

Samverkan mellan kommuner och trossamfund kan inte reduceras till en enkel metod eller ett fast arbetssätt. Relationer byggs över tid, i konkreta möten, och påverkas av lokala förutsättningar, historik och människors erfarenheter. Det som fungerar i en kommun i ett sammanhang, kan fungera sämre i en annan, och ett arbetssätt som fungerar väl i ett skede kan behöva justeras i ett annat.

I många kommuner finns en vilja att ha kontakt och samverka med trossamfund – men också en osäkerhet kring hur man börjar. Vem kontaktar man? Vad är ett rimligt första steg? Finns det risker att beakta? Hur bygger man en samverkan som upplevs som relevant, långsiktig och trovärdig?

Det finns ett tydligt behov av stöd och orientering. Kommuner beskriver att de inte riktigt är vana vid ”det religiösa” och hur det ska fungera ihop med ”det sekulära”. Kan och får kommunen?

Trossamfunden och religionen är betydelsefull och viktig och ibland helt avgörande för många människor - och det som är viktigt för många människor borde vara viktigt också för kommuner.

Trossamfund beskriver i sin tur att det offentliga, däribland kommunen, kan vara svårt att förstå och navigera i, med många funktioner, skiftande roller och språk som bygger på interna strukturer.

Vägledningen tar sin utgångspunkt i att samverkan är relationell och lokalt formad samt att det går att skapa bra förutsättningar för att den ska komma igång och hålla över tid. Ambitionen är att bidra med ett gemensamt språk, perspektiv och frågor som gör det lättare att ta de första stegen och att göra kloka lokala avvägningar när samverkan utvecklas.

Till vägledningen hör också en poddserie där kommuner och trossamfund delar erfarenheter av hur samverkan kan se ut i praktiken. Poddserien är tänkt som ett komplement som ger konkreta exempel på olika vägar in i samverkan, och på hur arbetet kan utvecklas genom omtag, lärande och anpassning över tid.

Församling, religiös förening, trossamfund, statsbidragsberättigat trossamfund

Begreppen församling, religiös förening och trossamfund används på olika sätt, men rent generellt kan man säga att förening/församling är en lokal sammanslutning. Dessa är oftast registrerade som ideell förening hos Skatteverket. En sådan förening kan identifiera sig som ett trossamfund, men den kan också vara en del av ett större, nationellt eller internationellt trossamfund/sammanslutning/organisation.

En religiös organisation/sammanslutning kan välja att registrera sig som trossamfund. Detta gör man hos Kammarkollegiet som alltså är den myndighet som registrerar trossamfund.

Ett registrerat trossamfund kan välja att ansöka om att bli statsbidragsberättigat. En sådan ansökan görs hos MUCF. Beviljas en sådan ansökan blir man ett statsbidragsberättigat trossamfund.

I vägledningen används begreppen församling och trossamfund omväxlande, men ovanstående kan vara till hjälp att förstå hur församlingar och trossamfund organiserar sig i Sverige

Sammanfattning

Hur vägledningen och poddserien kan användas

Vägledningen kan användas på olika sätt, beroende på var en kommun eller ett trossamfund befinner sig i sin relation och sitt arbete. Den kan läsas sammanhängande, men fungerar också som ett stöd att återkomma till när nya frågor, behov eller utmaningar uppstår. Poddserien avser fungera som fördjupning eller breddande, där samtalet ger mening på ett sätt som skulle krävt alldeles för många ord i skriftlig form. Vägledningen är kartan och poddserien blir terrängen.

Den skriftliga vägledningen och de muntliga poddarna kan användas som underlag för reflektion inom kommunen inför en första kontakt, som stöd i dialogen med trossamfund, eller som ett gemensamt ramverk när parterna vill skapa tydlighet kring syfte, roller och förväntningar.

Syftet är att underlätta ett arbetssätt som kräver omdöme, långsiktighet och lokal anpassning, och samtidigt göra det lättare att komma i gång på ett sätt som är realistiskt och genomförbart.

Poddserien – ett komplement

Poddserien ger röst åt erfarenheter från både kommuner och trossamfund. Syftet är att ge en mer konkret bild av hur samverkan kan se ut i praktiken, med olika tempo, olika vägval och ibland även missförstånd och lärande längs vägen.

Poddserien kan fungera som inspiration och igenkänning, men också som ett sätt att normalisera att samverkan sällan utvecklas i en rak linje. För kommuner som står i ett startläge kan poddarna bidra med exempel på vad som blev ett bra första steg, vad som behövde tydliggöras och vilka hinder som ofta uppstår innan arbetet hittade en form som fungerade.

En gemensam läsning – för kommuner och trossamfund

Även om vägledningen primärt riktar sig till kommuner är den skriven för att också kunna läsas av trossamfund. Det är ofta en fördel om parterna har tillgång till samma begrepp och ramar när de möts. När kommuner och trossamfund delar en grundläggande förståelse för varandras förutsättningar minskar risken för att man talar förbi varandra eller bygger samverkan på antaganden.

Vägledningen kan därför med fördel användas som gemensamt underlag i inledande samtal, gemensamma workshops eller som stöd när kommunen och trossamfundet vill klargöra syfte, roller och förväntningar.

Varför samverkan?

Minoriteter och kommunalt ansvar

Religiösa grupper utgör, liksom exempelvis nationella minoriteter¹ och HBTQIA+-minoritetsgrupper, ofta minoriteter i samhället. Att vara i minoritet handlar om position: att tillhöra en grupp som i olika sammanhang riskerar att bli missförstådd, osynliggjord eller särskilt utsatt. Kommuners ansvar för jämlikhet, delaktighet och mänskliga rättigheter omfattar därför minoritetsgrupper oavsett om minoritetspositionen har sin grund i kultur, språk, sexuell läggning, könsidentitet eller religion.

I praktiken innebär detta att religiösa minoriteter inte utgör ett undantag från kommunens arbete med inkludering, dialog och tillit – utan är en del av samma uppdrag. Det finns ingen hierarki mellan minoriteter när det gäller rättigheter. Religionsfriheten är, liksom rätten till privatliv, yttrandefrihet och föreningsfrihet, en grundläggande mänsklig rättighet som kommunen har att respektera och främja i sin vardagliga verksamhet.

Samtidigt skiljer sig kommunens roll från trossamfundens; kommunal samverkan med religiösa aktörer handlar inte om att ta ställning för religiösa uttryck eller innehåll, utan om att möta invånare där de är organiserade, på samma sätt som kommunen gör i samverkan med andra delar av civilsamhället och minoriteter. Att erkänna religiösa grupper som en del av det lokala civilsamhället innebär inte att kommunen ger avkall på sin neutralitet, utan att den fullgör sitt ansvar för likabehandling.

När kommuner tvekar inför samverkan med trossamfund handlar det ofta om en oro för att religion som innehåll ska uppfattas som något kommunen tar ställning till. Ett rättighetsperspektiv kan här ge vägledning: kommunen behöver inte värdera eller bejaka trosinnehåll för att föra dialog, skapa kontakt eller samverka kring gemensamma samhällsutmaningar. Det avgörande är inte vad människor tror, utan hur kommunen säkerställer att alla invånare har möjlighet till delaktighet, trygghet och tillgång till samhällets stöd.

Varför trossamfund tar på sig ett brett samhällsansvar

Trossamfundens omfattande engagemang i människors liv och i lokalsamhället kan förstås som ett uttryck för hur de tolkar sitt uppdrag och organiserar sig, snarare än som ett tillfälligt intresse för samhällsfrågor. För många trossamfund är det en självklar del av verksamheten att ta ansvar för gemenskap, omsorg och stöd i vardagen, även utanför den konfessionella kärnverksamheten². Samtidigt är det inte ovanligt att ett sådant brett engagemang väcker kommunala frågor om gränsdragning, lojaliteter och risken för att

¹ Nationella minoriteter i Sverige är judar, romer, samer, sverigefinnar och tornedalingar. De har en historisk och långvarig anknytning till landet och omfattas av särskilda rättigheter enligt minoritetslagen och internationella konventioner.

² Att skilja mellan, eller dela upp konfessionell och annan verksamhet i en församling är inte okomplicerat. I detta sammanhang avser ”annan verksamhet” sådant som inte är tex gudstjänst och bön. Men många skulle mena att gemenskap, omsorg och stöd inom och utanför församlingen är konfessionell kärnverksamhet.

samhällsansvar uppfattas som förskjutet från det gemensamma till det egna. Kanske är det en av de viktigaste anledningarna för att närma sig varandra; att känna till varandras arbete och engagemang och hitta beröringspunkter och stöd i varandras olika styrkor som sektorer.

I praktiken innebär detta att trossamfund ofta utvecklar funktioner och arbetssätt som ligger nära kommunala mål, såsom att motverka ensamhet, stärka sociala nätverk, skapa trygga mötesplatser och erbjuda stöd i livssituationer som präglas av sorg, oro eller utsatthet. Engagemanget från trossamfundens sida bygger inte på uppdrag från det offentliga, utan på en lång tradition av lokalt ansvarstagande och närvaro i människors vardag.

Trossamfundens verksamhet bedrivs i regel med låg tröskel, utan krav på medlemskap eller biståndsbedömning, och är ofta tillgänglig även när andra samhällsfunktioner är svåra att nå. Detta gör att trossamfundet ofta får tidig kännedom om behov, stämningar och förändringar i lokalsamhället. Trossamfundet utgör därmed viktiga komplement till ansvar som åligger det offentliga.

För kommuner innebär detta ibland en ny insikt; att trossamfund ofta redan bär ett ansvar som de själva formulerat, men utan mandat och resurser från det offentliga. Att samverka med trossamfund handlar inte om att tillföra nya roller, utan om att erkänna, förstå och förhålla sig till ett ansvar som redan tas från båda håll – och att skapa kontaktvägar som gör detta ansvarstagande synligt, begripligt och möjligt att relatera till inom kommunens (och trossamfundens) ordinarie uppdrag.

Kommunens samhällsansvar – behöver det förklaras?

Kommunens samhällsansvar är ofta självklart för dem som arbetar inom den, men kan vara betydligt svårare att överblicka för externa aktörer. För den som möter kommunen uppfattas ofta den första kontakten som en ingång till **hela** kommunen. Det innebär att den kommunala företrädare som möter trossamfund i praktiken också blir en dörröppnare mellan två organisationer – oavsett vilket uppdrag personen formellt har.

I mötet med trossamfund behöver kommunen därför axla rollen som just kommun. Det handlar inte om att en enskild tjänsteperson ska kunna allt eller företräda alla delar av organisationen, utan om att förstå hur mötet uppfattas och att ta ansvar för att ibland guida vidare eller ta emot erfarenheter som trossamfund kan ha om kommunen. Kommunala företrädare behöver kunna förklara vilket uppdrag de har, vilka frågor de kan ta ansvar för och vilka de inte har mandat att besluta om, samt hur andra delar av kommunen kan involveras när det är relevant.

Lika viktigt är att synliggöra kommunens begränsningar. Ingen enskild tjänsteperson kan eller ska representera hela kommunen, även om det ibland uppfattas så i mötet. Tydlighet kring roller och mandat skapar trygghet och minskar risken för orealistiska förväntningar i samarbetet.

Samtidigt behöver kommunen vara medveten om att motsvarande förenkling ofta sker åt andra hållet. När kommunen möter ett trossamfund är det lätt att uppfatta den person man möter som trossamfundet, trots att personen ofta bär flera roller, arbetar ideellt och är en del av en större gemenskap med egna besluts- och förankringsprocesser. Att synliggöra dessa förutsättningar – på båda sidor – bidrar till mer hållbara relationer och bättre samverkan över tid.

Kommuner och trossamfund – ett gemensamt livsloppsperspektiv

En viktig utgångspunkt för att förstå varför samverkan kan vara relevant är att kommuner och trossamfund på olika sätt följer människor genom livet. Kommunens verksamheter är organiserade utifrån olika livsskeden: förskola, skola, fritid, socialt stöd, äldreomsorg och stöd vid livets slut. Många trossamfund har en närvaro i människors liv, som följer en liknande logik, men med andra uttryck och verksamhetsformer: gemenskap, ritualer, undervisning, själavård och stöd i sorg. I fråga om livsloppsperspektiv utgör trossamfund en **särart** bland civilsamhällesaktörer, som gör dem särskilt relevanta i flera kommunala kontexter.

Det innebär alltså att det finns beröringspunkter som inte är kopplade till en enskild målgrupp, kris eller ett specifikt projekt, utan till människors behov och livsvillkor över tid. För flera kommuner har detta varit en viktig insikt: att samverkan inte bara handlar om det som är av akut karaktär, utan också om att bygga relationer och lokala sammanhang som stärker social hållbarhet eller sammanhållning och trygghet i vardagen.

En central skillnad är att trossamfund inte enbart möter människor utifrån behov eller problem, utan också utifrån **mening, identitet och värdegrund/tro**. De erbjuder sammanhang där frågor om vad som är ett gott liv, hur man hanterar livets svårigheter och hur man lever tillsammans med andra står i centrum. Detta innebär inte att kommunen delar trossamfundens teologiska utgångspunkter, men att det finns en beröringsyta i synen på människan som en helhet.

Just denna kombination – livslång närvaro, lokalt förtroende och ett helhetsperspektiv på människors livsvillkor – gör trossamfund till aktörer som ofta har djup kunskap om lokalsamhället och om hur samhällsförändringar, beslut och kriser upplevs i människors vardag. Det är också därför trossamfund i många kommuner blivit viktiga samarbetspartners, inte bara i kris, utan i arbetet med social hållbarhet, tillit och sammanhållning över tid.

Olika språk – liknande frågor

Kommuner och trossamfund beskriver ofta varandra som svåra att förstå. Trossamfund kan uppleva den kommunala strukturen som komplex och svår att navigera i. Kommuner kan känna osäkerhet inför trossamfundens religiositet och interna logiker, men ofta bara inledningsvis.

Samtidigt visar många erfarenheter att man i praktiken ofta berör liknande frågor och vill stödja människor till ett gott liv: hur människor skapar trygghet och hur man bemöter utsatthet, hur man stödjer gemenskap och mening och hur man finns nära när livet förändras. När den gemensamma riktningen blir synlig, även om uppdrag och språk skiljer sig åt, blir det ofta lättare att ta ett första steg. Det kan också bidra till att samverkan grundas i en tydligare förståelse av vad man kan och inte kan förvänta sig av varandra.

Varför samverkan just hos er?

Kommuner och trossamfund samverkar av olika skäl, och motiven ser olika ut beroende på lokala förutsättningar och behov. I många fall börjar samverkan i praktiska frågor: hur kommunen kan nå invånare i olika livssituationer, hur man stärker social sammanhållning lokalt, eller hur man hanterar oro och utsatthet i ett område. Trossamfund finns ofta nära människor i vardagen och kan vara en del av lokala sammanhang där kommunen ibland har svårt att kommunicera och nå fram med sina insatser. Kommuner och trossamfund har ofta stort utbyte av varandra när det gäller lägesbilder av olika slag och hur allt från ett kommunfullmäktigebeslut till en världshändelse får effekter i lokalsamhället.

Det finns också ett bredare perspektiv som rör samhällets beredskap. Under senare år har många kommuner fått upp ögonen för trossamfundens roll inom krisberedskap, civilt försvar och totalförsvar. Vid kriser och samhällsstörningar kan trossamfund spela en viktig roll genom sin närvaro, sina lokaler, sina nätverk och sin förmåga att möta människor när oro, sorg och existentiella frågor blir mer påtagliga.

Samtidigt finns en återkommande erfarenhet: samverkan fungerar bäst i kris när relationer finns sedan tidigare. Om kontakten uppstår först när en händelse inträffat finns en risk att trossamfund upplever sig kontaktade främst som en resurs som tas i anspråk vid behov, snarare än som långsiktiga samverkansparter. Hållbar samverkan i kris och beredskap förutsätter därför relationer som också bärs i vardagen. Det är mellan de akuta och allvarliga händelserna som kontaktvägar blir tydliga, roller klargörs och ömsesidig förståelse utvecklas. När sådana grunder finns på plats blir samverkan i skarpt läge både snabbare och mer stabil.

För kommuner som står i startläge för att ta kontakter med sina trossamfund kan det också vara viktigt att förstå vad trossamfund kan bidra med i praktiken. Trossamfund hanterar kriser i vardagen, på såväl individnivå- som samhällsnivå och är därför aktörer i den del av krishanteringen som handlar om människor, oro och social sammanhållning. De erbjuder närvaro och stöd till drabbade, möter existentiella behov och fungerar som stabila punkter i lokalsamhället när mycket annat är osäkert. De har även ett förtroendekapital i sammanhang där myndigheter kan uppfattas som avlägsna, och bidra till att sprida korrekt information i sina nätverk och därigenom motverka oro och ryktesspridning. Trossamfunden har genom sina kontakter ofta viktiga lägesbilder i såväl vardagshändelser som i kriser, som kan vara värdefulla för kommunen. Poängen är inte att trossamfund ska ersätta kommunens ansvar, utan vara en viktig del av det lokala nätverket kring människor och samhällets resiliens.

Man kan lätt få uppfattningen att trossamfundens verksamhet främst eller enbart består av konfessionella aktiviteter, men verkligheten visar att mycket av det som görs i trossamfunden är sådant som av de flesta skulle betraktas som sekulära aktiviteter. Det kan röra sig som verksamhetsutveckling, medlemsvård, idrottsaktiviteter, insatser för lokalsamhället, eller andra sociala insatser. Det är dock oftast teologin eller den religiösa övertygelsen som sätter värdegrunden och utgör kompassen för verksamheten³.

³ Att skilja mellan, eller dela upp konfessionell och annan verksamhet i en församling är inte okomplicerat. I detta sammanhang avser "annan verksamhet" sådant som inte är tex gudstjänst och bön. Men många skulle mena att gemenskap, omsorg och stöd inom och utanför församlingen är konfessionell kärnverksamhet.

För kommunerna finns, som beskrev inledningsvis också, dessutom ett rättighetsperspektiv som är relevant att beakta i samverkan med trossamfunden. Religionsfrihet och rätten att uttrycka sin övertygelse är grundläggande mänskliga rättigheter. I Sverige bärs ansvaret inte bara nationellt, utan också genom kommuners arbete i vardagen – i mötet med invånare, föreningar och trossamfund. Kommunala beslut, bemötanden och kontaktvägar får därmed direkt betydelse för hur rättigheter upplevs och förverkligas lokalt.

Tre grundläggande utgångspunkter för vägledningen

Förhållningssätt är viktigare än metod

I samverkan mellan kommuner och trossamfund är det ofta **hur** man möts som avgör om kontakten utvecklas, mer än vilka former eller frågor som väljs. Ett möte kan vara välorganiserat på papper, men ändå skapa osäkerhet om syfte och roller är otydliga, eller om någon part upplever att samverkan sker på villkor som inte är transparenta.

Struktur och modeller kan vara hjälpsamma för att skapa kontinuitet, men de fungerar bäst när de används som stöd för orientering snarare än som lösningar i sig. Förhållningssätt som tydlighet, lyhördhet och uthållighet bidrar ofta mer till ett hållbart arbete än en fast modell.

Frågor före färdiga svar

I stället för att utgå från att samverkan ska se likadan ut i alla kommuner, bygger vägledningen på frågor som hjälper kommuner och trossamfund att orientera sig i olika skeden. Frågorna syftar till att göra det lättare att skapa gemensam tydlighet kring syfte, förväntningar och avgränsningar. De bidrar också till att förebygga missförstånd och att samverkan utvecklas i en takt som fungerar lokalt.

Lokal kontext är avgörande

Samverkan formas alltid av sammanhanget. Kommunens organisation, trossamfundens lokala struktur, relationernas historia och aktuella händelser påverkar vilka former som blir möjliga och rimliga. Samverkan behöver också kunna justeras över tid. Ett upplägg som fungerar väl i ett skede kan behöva förändras när personer byts ut, när kommunen omorganiserar eller när samhällsläget förändras.

Vägledning

Om din kommun redan har en befintlig samverkansmodell så använd eller utgå från den i läsningen av vägledningen. Denna vägledning tar utgångspunkt i den samverkansmodell som utarbetats av MUCF.

Exempel på samverkansmodeller

[Belief, dialogue and security – fostering dialogue and joint action across religious and belief boundaries](#)

Specifikt om samverkan mellan trossamfund och offentlig sektor

Organization for Security and Cooperation in Europe, Office for democratic institutions and human rights (ODHIR)

[Arbete med medborgardialog och samverkan](#)

Sveriges kommuner och regioner

[Europeisk kod för idéburna organisationers medverkan i beslutsprocessen](#)

Europarådet

[Samverkan för offentliga aktörer och civilsamhället](#)

MUCF

MUCF:s samverkansmodell

MUCF:s samverkansmodell är ett generellt ramverk för samverkan mellan offentliga aktörer och civilsamhället. Modellen beskriver fyra faser i en samverkansprocess: förutsättningar, identifiera och involvera, planera och justera samt genomföra och utveckla. De fyra faserna har tre steg vardera och på MUCF:s hemsida finns modellen och sidomaterial i sin helhet. Center för trossamfundsfrågor har i denna vägledning valt att lyfta de fyra faserna översiktligt för att sedan övergå till att beskriva olika nivåer för samarbete; samexistens, samtal och samverkan.

Syftet med modellen är att tydliggöra centrala moment som ofta behöver hanteras för att samverkan ska bli långsiktig, jämlik och hållbar. Den används inom olika politikområden och verksamheter som ett stöd för planering, genomförande och uppföljning av samverkan.

Modellen är framtagen för att kunna tillämpas i olika sammanhang och med olika typer av aktörer, och utgår från principer om dialog, ömsesidighet, transparens och respekt för civilsamhällets självständighet.

Vid Center för trossamfundsfrågor vid MUCF finns lång erfarenhet av att stödja kommuner och trossamfund att bygga relationer och samverkan. Erfarenheterna sammanfattas efter genomgången av modellen, i form av tre S; samexistens, samtal och samverkan, och belyser olika nivåer av samarbete.

Förutsättningar och behov

I ett första skede behöver kommunen klargöra varför kontakten med trossamfunden avser tas, vem som har mandat och vilka resurser som finns för ett samarbete över tid. Här ryms också frågor om kunskap, tidigare erfarenheter och eventuella befintliga, lokala relationer. Det kan vara klokt att börja med en försiktig ambition och låta formen växa fram, snarare än att skapa ett omfattande forum direkt, för det är först och främst ramen som behöver byggas. Ramen är vad som behövs för att reglera närheten i relation, bygga rätt förväntningar, en ömsesidig förståelse och trygghet. Om arbetet med förutsättningar för samarbete med trossamfund förankras politiskt eller i ett politiskt styrdokument kan det stärka förutsättningarna på lång sikt och göra dem mindre personberoende.

Flera kommunala funktioner behöver vara involverade

När samverkan med trossamfund fungerar väl är den sällan knuten till en enda fråga eller en enskild funktion. För att relationen till trossamfunden ska vara både robust och hålla över tid behöver kommunen ofta koppla arbetet till flera kommunala funktioner som gör att samarbetet och kontakten kan bäras även när personer byts ut och organisationen förändras.

Det kan handla om behov att samarbeta kring sociala frågor; trygghet, folkhälsa, barn och unga, äldreomsorg, säkerhet och krisberedskap eller andra delar av kommunens verksamhet. I vissa kommuner som kommit en bit i arbetet ingår även kommunpolis eller andra samverkansfunktioner kopplade till trygghetsarbete.

Det viktiga är att samverkan får en tydlig hemvist i kommunens ordinarie organisation och att kommunen internt är tydlig med ansvarsfördelning. När samverkan bärs av flera delar av kommunen minskar sårbarheten och relationen får bättre förutsättningar att bli långsiktig.

Förutsättningar hos trossamfunden

En del församlingar är resursstarka och har ganska många anställda, men de allra flesta trossamfund bedrivs på helt frivillig basis. Det betyder att det inte finns anställda alls i församlingen, eller väldigt få. Styrelsen ansvarar för verksamheten, såväl den konfessionella som den mer utåtriktade eller sociala verksamheten. För kommuner är detta viktig information, eftersom samverkan behöver bli hållbar utifrån båda parter förutsättningar. Att verksamheter inom trossamfunden bedrivs på ideell basis innebär att styrelsemedlemmar och aktiva medlemmar ofta arbetar med andra saker under den tid på dygnet då kommunen ofta vill ha möten (kontorstid). Att orientera sig om hur det ser ut i varje enskild kommun är därför avgörande för hur relationer och samarbete kommer att behöva se ut.

När kommunen står i startgroparna för att påbörja en process för samarbete med trossamfunden är det bra att besöka trossamfunden för att orientera sig om hur möjligheterna till samarbete ser ut, utan att i förväg ha satt alltför fasta ramar för det från kommunalt håll.

Frågor som är viktiga att få svar på kan vara:

- Vad gör trossamfundet en vanlig vecka? Hur ser verksamheten ut? Finns aktiviteter för olika målgrupper? Hur har man kommit fram till att just dessa behövs?
- Hur ser trossamfunden på samarbete med kommunens verksamheter? Finns det andra/fler aktörer som trossamfunden har behov av att samarbeta med (eller redan samarbetar med)?
- I vilken form skulle trossamfunden vilja samarbeta? Vilka behov ser trossamfunden? Vilka frågor är relevanta för trossamfunden att samarbeta kring?
- Träffas på dag- eller kvällstid? Finns det veckodagar som är bättre än andra?
- Vilka kommunikationsvägar ska användas (telefon, mejl, besök, digitala/fysiska träffar/chattar)?
- Var är bra att träffas (lokaler, möjlighet att ha med barn, lätt att ta sig dit kollektivt)

Det är väl investerad tid att besöka och lyssna in trossamfundens behov och förutsättningar för själva samverkan, eftersom kunskap om dessa ökar möjligheterna för fler att vara med i att skapa bättre levnadsvillkor för stora grupper i kommunen.

Makt, asymmetri och ansvar

Samverkan mellan kommun och trossamfund är sällan jämbördig i formell mening. Kommunen har ofta större resurser, beslutskraft och möjlighet att sätta ramar. Det innebär att kommunen behöver ta ett särskilt ansvar för hur samverkan utformas.

I praktiken handlar detta om att kommunen behöver vara tydlig med syfte och mandat, transparent med hur eventuella urval görs och uppmärksam på hur tempo och förväntningar uppfattas. Det gäller särskilt i tidspressade lägen eller i skarpa händelser, där förväntningar snabbt kan uppstå utan att ramar och relation är på plats. Att vara medveten om maktobalanser innebär inte att undvika samverkan, utan att genomföra den på ett sätt som kan uppfattas som legitim och hållbar.

Identifiera och involvera

Inventera trossamfund i kommunen

Många kommuner vet inte vilka trossamfund som finns på den geografiska yta som kommunen utgör, men det går förstås att ta reda på. Ett sätt är att göra sökningar på kommunnamn och trossamfund, ett annat är att ta kontakt med de trossamfund kommunen kanske har kontakt med och fråga vilka de i sin tur känner till. Att se sig omkring när man är ute och rör sig i kommunen kan också vara ögonöppnare. Om det behövs hjälp med inventering, går det också bra att kontakta Center för trossamfundsfrågor på MUCF.

Om urval, representation och statsbidrag

När inventeringen är gjord, blir nästa fråga huruvida kommunen har för avsikt att kontakta, besöka eller bjuda in samtliga eller om ett urval behöver göras. Om urval behöver göras är det viktigt att det görs på ett medvetet och transparent sätt, så att kommunen kan förklara sina val och beslut.

Berättigande av statsbidrag

Statsbidrag enligt [lag om statsbidrag till trossamfund](#) som trädde i kraft 1 januari 2025 får endast beviljas registrerade trossamfund som:

- har minst 2 500 betjänade som är bosatta i Sverige,
- har bedrivit verksamhet i Sverige under minst fem år, och
- får sin religiösa verksamhet finansierad i huvudsak av betjänade som är bosatta i Sverige.

Statsbidrag får inte beviljas till ett trossamfund om trossamfundet, någon av dess församlingar eller en företrädare som agerar inom ramen för trossamfundets eller en församlings verksamhet:

1. utövar våld, tvång eller hot mot en person eller på annat sätt kränker en persons grundläggande fri- och rättigheter,
2. diskriminerar personer eller grupper av personer eller på annat sätt bryter mot principen om alla människors lika värde,
3. försvarar, främjar eller uppmanar till sådana ageranden som anges i 1 eller 2, eller
4. motarbetar det demokratiska styrelseskicket.

Det finns dock undantag vid särskilda skäl. Vid denna bedömning ska det särskilt beaktas om:

- trossamfundet har tagit avstånd från agerandet,
- trossamfundet har vidtagit adekvata åtgärder för att säkerställa att agerandet inte upprepas,
- det är fråga om ett enstaka agerande och
- agerandet ligger långt tillbaka i tiden.

Statsbidrag får inte lämnas till trossamfund som har skulder för svenska skatter eller avgifter hos Kronofogdemyndigheten, som likviderats eller har gått i konkurs.

En del kommuner som samarbetar med trossamfund bjuder in alla som vill och har möjlighet att samarbeta, medan andra kommuner väljer att utesluta samarbeta med föreningar / församlingar / trossamfund som är statsstödsberättigade. Det finns också exempel på kommuner som samarbetar med statsstödsberättigade trossamfund på ett sätt, och med övriga på ett annat sätt.

Varje kommun behöver alltså bestämma sig för hur den ska förhålla sig till ett eventuellt urval bland sina trossamfund. Till exempel kan det finnas stora, fristående församlingar som spelar en viktig roll för många människor i kommunen, som riskerar att uteslutas om urvalet enbart baseras på statsbidragsberättigande. Som skrevs inledningsvis kan församlingar vara helt fristående eller ingå i ett större trossamfund med fler församlingar, som ansökt om och beviljats statsbidrag och därmed blivit statsstödsberättigade, eller inte.

Det finns många skäl till att en församling eller ett trossamfund inte uppbär statsbidrag. Det kan handla om ställningstaganden från trossamfundet om att inte ta emot bidrag, om att vara en ung eller liten församling, eller om att man inte uppfyller de administrativa krav som ställs för statsbidrag. Det kan också bero på förändrade regelverk och nya demokrativillkor som gör att vissa inte längre kan eller vill ansöka.

Att en del kommuner väljer att göra urval kopplat till statsstödsberättigade trossamfund kan bero på att det uppfattas som en form av kvalitetssäkring eller legitimitetsgaranti. Att ett trossamfund inte är statsbidragsberättigat har i sig ingenting med kvalitet, seriositet eller verksamhetens betydelse i lokalsamhället, att göra.

Mot denna bakgrund behöver varje kommun reflektera över och besluta:

- vilka kriterier som ska användas för eventuellt urval
- vilka aktörer som då inkluderas och/eller exkluderas
- vilka effekter eller konsekvenser dessa överväganden får för legitimitet, tillit och representation lokalt

Utifrån de tre nivåerna i relation mellan kommun och trossamfund, som beskrivs mer ingående nedan (samexistens, samtal och samverkan), kan kommunen också välja att arbeta på olika sätt med olika aktörer.

Det avgörande är inte vilket urval som görs, utan att det är **genomtänkt, transparent och förankrat** – och att kommunen är medveten om att varje val också är ett ställningstagande.

Trossamfundens perspektiv – när urval blir en signal

För trossamfund och församlingar kan kommunens urval upplevas som mer än ett praktiskt beslut. Det kan tolkas som en signal om vilka som anses vara ”legitima”, ”önskvärda” eller ”pålitliga” samverkansparter. När statsbidrag används som huvudsakligt kriterium kan det väcka frågor och osäkerhet hos dem som står utanför detta system – särskilt när frånvaron av stöd inte handlar om bristande kvalitet, utan om trossamfundens ställningstaganden, organisatoriska mognad eller förändrade administrativa krav och villkor.

Församlingar som inte bjuds in riskerar att uppleva sig förbisedda eller osynliggjorda, trots att de kan ha stark lokal förankring och ett stort engagemang i människors vardag.

Att förstå denna upplevelse kan vara ett viktigt steg i att bygga tillit. Samverkan handlar inte bara om vilka som deltar, utan också om hur urval kommuniceras och hur relationer vårdas även med dem som kanske inte ingår i ett formellt samverkansforum eller trossamfundsråd.

Planera och justera

När kommunens och trossamfundens syfte med samarbete har påbörjats och kommit en bit på väg, behöver det kommande arbetet göras praktiskt genomförbart. Det innebär att tydliggöra syfte, roller och förväntningar och välja mötesformer och mötesfrekvens som praktiskt kan bära. Hållbar samverkan växer ofta fram genom justeringar: man provar en form, följer upp och anpassar.

Omtag och friktion

I långsiktiga relationer uppstår ibland situationer där någon part upplever att något blivit fel: att man blivit missförstådd, att förväntningar inte varit tydliga, eller att ett agerande uppfattats som obalanserat eller som ett misstag. Det avgörande om det inträffar, är sällan att försöka undvika att de alls inträffar, utan mer hur situationen hanteras.

Ibland påverkas samverkan av faktorer i omvärlden, lokala politiska beslut i kommunen eller händelser i en församling eller trossamfund. Samverkan kan också påverkas av att ”ingenting händer” och att arbetet mest verkar ”trampa vatten”. Som i de flesta relationer behövs – oavsett vad som hänt – ökad närhet eller kontakt, inte mindre. Ta kontakt.

När något gått snett eller blivit fel, blir det ofta hjälpsamt att stanna upp, benämna det som hänt och skapa utrymme för att lyssna in hur den andra parten upplevt situationen. Det kan också vara nödvändigt att tydliggöra sådant som tidigare varit underförstått, som syfte och ansvarsfördelning. Det kan räcka att någon tar initiativ till ett klargörande samtal och att den ena eller båda parter är beredda att justera arbetssätt, tempo eller mötesform, för att situationen ska förbättras.

Genomföra och utveckla

När samverkan är i gång behöver den följas upp för att kunna utvecklas. Det kan handla om enkel återkoppling, fungerande kontaktvägar mellan möten och en vana av att göra omtag när något inte fungerar. Samverkan bygger på relationer, som också behöver tåla perioder av lägre aktivitet utan att kontakten försvinner. Det kan vara viktigt att klargöra tillsammans hur man ska se på ”tystare perioder” i samverkan. Det tål att understrykas att det är viktigare att resonera om det, snarare än att träffas utan egentligt syfte, för ingen vill vara med om något som inte känns menings- och värdefullt.

Långsiktighet som praktiskt förhållningssätt

Långsiktighet handlar inte främst om hur ofta kommunen och trossamfunden ses, utan om att relationen är möjlig att återvända till även mellan möten och även när förutsättningarna förändras. Att vara noga med återkoppling mellan möten och att kommunen visar uppskattning för trossamfundens arbete i vardagen, är viktigt.

I praktiken innebär långsiktighet ofta att kommunen håller kontaktvägar uppdaterade, återkopplar även när kommunen inte har ett färdigt svar, och skapar en form för dialog som kan bäras också när det inte finns en aktuell kris eller ett pågående projekt. Att pausa, justera eller omdefiniera samverkan över tid kan vara ett sätt att göra relationen hållbar. Det som däremot riskerar att försvåra framtida samverkan är när kontakt avbryts utan dialog eller när relationen endast återupptas i akuta lägen.

Stöd och vägledning vid behov

När samverkan behöver ett omtag, blir komplex eller fastnar kan det vara värdefullt att ta stöd utifrån. Center för trossamfundsfrågor vid Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (MUCF) erbjuder stöd, kunskap och vägledning i frågor som rör relationer mellan det offentliga, däribland många kommuner, Sveriges kommuner och regioner (SKR) och trossamfund.

MUCF:s samverkansmodell och de tre S:en – hur hänger de ihop?

MUCF:s samverkansmodell och de tre S:en fyller olika men kompletterande funktioner i denna vägledning. MUCF:s samverkansmodell beskriver hur samverkan kan planeras, genomföras och utvecklas över tid. Den ger ett processperspektiv med fokus på förutsättningar, involvering, planering och uppföljning.

De tre S:en – **samexistens, samtal och samverkan** beskriver vilken typ av relation som finns mellan kommun och trossamfund. De synliggör graden av närhet, engagemang och gemensamt ansvar i relationen.

Tillsammans ger de två perspektiven stöd för både struktur och omdöme. Samverkansmodellen bidrar med orientering kring process, medan de tre S:en hjälper till att reflektera över relationens mognad och vilken form av kontakt som är rimlig i ett visst sammanhang.

Även rörande nivåer av samverkan, finns en rad modeller på samma tema, för att beskriva nivåer av delaktighet och inflytande i samverkan. Ett exempel är [SKR:s Delaktighetstrappa](#), som används inom kommunal medborgardialog för att tydliggöra hur kommuner kan bjuda in till allt från information och konsultation till inflytande och medbeslutande. Om din kommun redan använder en modell för nivå av delaktighet eller liknande, så läs nedanstående med den modellen i åtanke.

Samexistens, samtal och samverkan, de tre S:en

För att beskriva olika sätt som relationer mellan kommuner och trossamfund kan ta form används i denna vägledning tre begrepp: **samexistens**, **samtal** och **samverkan** – *de tre S:en*.

Begreppen är inte tänkta som steg i en fast ordning eller som mål som alla relationer ska nå. De synliggör i stället olika nivåer av relation och engagemang, som kan förekomma parallellt, förändras över tid eller se olika ut mellan olika aktörer.

Samverkan mellan kommun och trossamfund utvecklas sällan linjärt. I många kommuner börjar det med att man lär känna varandra, skapar kontaktvägar och hittar former för dialog. I vissa fall växer detta vidare till samverkan med gemensamma mål och åtaganden, men alla relationer behöver inte utvecklas i den riktningen.

De kan helt enkelt ses som olika nivåer av relation, där varje nivå kan vara tillräcklig beroende på syfte och lokala förutsättningar.

Samexistens – att känna till varandra

Syftet med det första S:et, samexistens, är att kommunen och trossamfunden känner till varandra, vet hur kontakter kan tas och vem som är rätt ingång, om och när behov uppstår. Det kan röra sig om att trossamfunden och kommunen har upprättade kontaktlistor eller enstaka informationsutbyten. Samexistens innebär inte nödvändigtvis en nära relation. Den kan vara lågintensiv och ändå värdefull, särskilt som grund för framtida samtal eller dialog, vid behov eller vid oväntade händelser.

Kontaktvägarna upprätthålls via telefon, e-post eller brev, en årlig uppdatering av kontaktuppgifter räcker oftast. Det kräver en liten arbetsinsats men skapar förutsättningar för kontakt när det behövs.

Samtal och dialog – att bygga förståelse

Samtal och dialog innebär ett steg vidare närmare varandra och bygger på en vilja att förstå varandras uppdrag, förutsättningar och perspektiv. Fokus ligger på relation, kunskap och förtroende. Dialog kräver tid och kontinuitet, men behöver inte vara tung eller formaliserad. Den kan ta olika former och förändras över tid.

Samtal är ett utbyte av information och tankar men också ett sätt att mötas som människor. Genom att samtala kan man lära känna varandra och skapa en ökad förståelse och ett förtroende. Syftet med samtal och dialog är att dela mer än fakta med varandra. Genom att mötas och prata skapas relationer som stärker förmågan att förstå varandras roller i samhället. Det bidrar till ett bättre samspel. Det kan till exempel vara en dialog med alla trossamfund i kommunen som vill vara med i samtalen som ofta sker fysiskt genom personliga möten eller digitalt i forum och sammanhang där dialog är möjlig.

Samtal kräver mer tid och engagemang än samexistens. För att bygga och behålla förtroende behövs kontinuerliga och regelbundna kontakter. Samtalen ska bygga på ömsesidighet, samtycke och respekt. Tänk på hur och var ni möts. Det kan vara på neutral plats eller växelvis hos olika parter.

Så länge syftet är att öka kunskap och förståelse behövs inga särskilda regler för att delta.

Att bjuda in till samtal passar:

- informationsutbyte och rådgivande samtal
- kunskapshöjande aktiviteter
- frivilliga insatser inom kultur och samhälle
- inte för formell samverkan, till exempel vid krisberedskap

Formen för samtal kan vara öppna möten och forum eller rådslag. Det är viktigt med en trygg och inkluderande miljö där alla får komma till tals, samt att följa upp samtalen och hålla kontakten levande.

Samverkan – att arbeta tillsammans

Samverkan innebär att kommunen och trossamfunden tillsammans tar ansvar för något gemensamt eller sätter upp ett gemensamt mål. Det kan handla om krisberedskap, civilt försvar eller andra samhällsfrågor där flera aktörer behöver bidra. Här blir tydlighet kring roller, mandat och förväntningar avgörande. Alla relationer behöver inte, och ska inte, utvecklas till samverkan. För att kunna samverka behöver man ofta ha byggt upp kontakt och förtroende genom att samtala. Det är inte säkert att alla som känner till varandra också vill eller har förutsättningar att samverka. Men om samverkan ska genomföras behöver parterna vara överens om mål och syfte innan samverkan startar¹.

Kriterier för samverkan

Samverkan kräver tydliga kriterier. Parterna behöver dela grundläggande värderingar och mål utan att ge avkall på sina egna uppdrag eller särarter.

För trossamfund innebär samverkan med kommuner, regioner och myndigheter en vilja att bidra till samhällsbygget och att tillsammans stå bakom samhällets grundläggande värderingar.

Mål med samverkan

Mål kan vara att:

- uppnå något gemensamt
- förebygga eller förhindra något
- skapa bättre förutsättningar att möta behov i olika situationer

Olikheter i uppdrag, resurser och arbetssätt kan bli en styrka när man samarbetar mot ett gemensamt mål.

Tänk på

Tänk på att i samverkan behövs:

- gemensamma mål och tydliga roller
- kunskap och förståelse för varandras uppdrag
- regelbunden kontakt och uppföljning

Det bör finnas en överenskommelse (tex genom ett politiskt beslut, eller en avsiktsförklaring mellan kommunen och trossamfunden) om när, var och hur samverkan ska ske. Vilka som deltar beror på respektive organisations uppdrag och förutsättningar. Kommuner och trossamfund som samverkar behöver vilja bidra till det gemensamma samhällsbygget och vara öppna för att hantera olikheter på ett konstruktivt sätt.

¹ Det finns en del forskning om kommunala trossamfundsråd/interreligiösa råd i Sverige framtagna av [Örebro universitet](#) samt en del om trossamfund i krisberedskap från Marie [Cederskiölds högskola](#).

När passar det att samverka?

Den passar för:

- krisberedskap och krishantering
- gemensam kommunikation till målgrupper
- rådslag där parter tar gemensamma åtaganden
- förebyggande arbete och långsiktiga satsningar

För att samverka

Samverkan kräver att:

- kriterier som ska gälla för att delta är bestämda
- kommunen och trossamfunden är överens (om att samverka)
- mål, ansvar och uppföljning är gemensamma

När modellerna tar slut – tillbaka till uppdrag och tydlighet

Oavsett om relationen befinner sig i samexistens, samtal och dialog eller samverkan kommer det lägen där modeller och planering inte räcker hela vägen. Det kan handla om att ett nytt behov uppstår, att en händelse inträffar, att personer byts ut, innehållet känns irrelevant eller att förväntningar blir otydliga.

När det händer är det ofta mer hjälpsamt att återvända till syfte och tydlighet än att lägga till fler strukturer. Frågor som ofta blir avgörande är varför kontakten finns, vad som är rimligt att förvänta sig av varandra, och vad som behöver klargöras i nuläget för att relationen ska fortsätta fungera och samtalen fortsätta föras. Att behöva ta omtag i samarbetet är inte ovanligt.

Olikheter som förutsättning för samverkan

Kommuner och trossamfund som samverkar, har större möjligheter att upptäcka, förstå och hantera en mängd frågor, händelser och situationer. Parterna behöver varandra både på grund av likheter (ett gott liv i kommunen, människan i ett livsloppsperspektiv) och för att de är olika.

Samverkan mellan kommuner och trossamfund bygger inte på att organisationerna är lika, utan på att de kompletterar varandra. Olikheter kan därför finnas kvar utan att samverkan faller och betraktas som något som behövs och som samverkan också bygger på.

Trossamfund kommer till exempel att agera på eget initiativ, utan att invänta kommunal samordning eller formella uppdrag, vid kriser eller oro i lokalsamhället. Det är en naturlig följd av deras uppdrag, närvaro och ansvar gentemot de människor de möter. Att trossamfund tar egna initiativ är därför inte ett tecken på att de agerar vid sidan av samhället, utan på att de verkar utifrån sin egen logik och sitt eget mandat.

Ur ett kommunalt perspektiv är det viktigt att förstå att detta inte behöver uppfattas som problematiskt eller riskfyllt. Tvärtom kan tidiga, självständiga insatser bidra till lugn, stöd och sammanhang i situationer där kommunen ännu inte hunnit organisera sitt arbete fullt ut. Kommunens roll är inte att styra eller ersätta detta engagemang, utan att – när det är relevant – skapa kontakt, tydlighet och samordning i efterhand, så att olika insatser kan komplettera varandra snarare än att ses som "konkurrerande" eller utan samordning.

När försiktighet möter försiktighet

I uppstarten av kontakt och samverkan bär ofta både kommunen och trossamfunden på en försiktighet – men av olika skäl. Försiktigheten behöver inte bottna i ovilja, utan i ansvar och omsorg om den egna rollen.

Kommunens försiktighet handlar ofta om ansvar för neutralitet, likabehandling och ovana vid att möta trossamfund. Kommuner behöver kunna motivera hur kontakt tas, vilka aktörer som bjuds in och hur samverkan organiseras utan att uppfattas som partisk, orättvis eller otydlig. I mötet med trossamfund kan detta skapa en oro att göra fel eller att hamna i svåra gränsdragningar. Därför är det vanligt att kommuner

i ett tidigt skede börjar i sådant som uppfattas som konkret och hanterbart, och låter dialogen fördjupas i takt med att relationen blir tryggare.

Trossamfundens försiktighet bottnar ofta i ansvar för självständighet, förtroende och relationens hållbarhet. Många trossamfund har erfarenheter av att bli kontaktade enbart eller först när ett behov uppstår – exempelvis vid kris – och att kontakten därefter avtar. Det kan skapa osäkerhet kring kommunens långsiktighet och avsikt och syftet med dialogen. Trossamfund verkar dessutom utifrån egna uppdrag och fattar självständiga beslut, vilket gör tydlighet kring roller, förväntningar och resurser särskilt viktig i uppstarten.

I uppstarten av en relation, när parterna är i en samexistens- eller samtalsprocess är det ofta klokt att börja i något konkret och hanterbart där båda parter ser nyttan, och låta samtalen och dialogen fördjupas efter hand. Att tillsammans fånga de lågt hängande frukterna främjar känslan av att lyckas med något. Man behöver inte börja med något som är väldigt svårt eller komplext.

En utgångspunkt kan vara: ”Det vi är överens om är vi överens om, och det är basen för vår samverkan. Det vi inte är överens om, det fortsätter vi samtala kring.”

Om risk och samverkan

I samtal om samverkan med trossamfund lyfts ibland frågor om risk. Risk kan i ett kommunalt perspektiv förstås som en kombination av sannolikhet och konsekvens: vad är det som skulle kunna inträffa, hur sannolikt är det, och vilka följder skulle det få?

Det kan vara rimligt att kommuner gör sådana överväganden. Samtidigt vilar det kommunala uppdraget på principer om saklighet, likabehandling och proportionalitet. Det innebär att bedömningar behöver utgå från konkreta förhållanden och faktisk kunskap om aktörerna, inte från generella antaganden om trossamfund eller religiös tillhörighet.

Erfarenheter från många kommuner visar att strukturerad dialog och tydlig samverkan ofta minskar risker snarare än ökar dem. När kontaktvägar finns, roller är klargjorda och relationer etablerade blir det lättare att hantera svåra situationer, korrigera missförstånd och agera tidigt vid oro. Att avstå från samverkan av rädsla kan i sig innebära en risk, eftersom frånvaro av relationer gör kommunen mer sårbar i situationer där snabb kontakt och förtroende är avgörande.

Att fortsätta orientera sig tillsammans

Samverkan mellan kommuner och trossamfund formas i lokala sammanhang och utvecklas över tid. Den påverkas av relationer, erfarenheter, förutsättningar och samhällsutveckling, och den behöver ofta justeras när något förändras.

För kommuner som vill komma igång är ett viktigt steg att börja i det som är tydligt och möjligt: skapa kontaktvägar, etablera dialog och klargöra syfte och förväntningar. När grunden finns blir det lättare att utveckla samverkan vidare, både i vardagen och vid samhällsstörningar.

Vägledningens ambition är att bidra till denna orientering: att göra det enklare att ta första steg, att skapa bättre förutsättningar för hållbar samverkan och att stärka förståelsen för hur kommunen och trossamfunden kan mötas som självständiga aktörer i ett gemensamt lokalsamhälle.

Stöd och hjälp

Du kan närsomhelst vända dig till Center för trossamfundsfrågor vid MUCF, om du vill ha stöd, hjälp eller vägledning kring inventering av trossamfund, processen, omtag eller andra behov din organisation har. Kanske har du en idé om ett poddavsnitt kring en fråga som du tycker vi ska fördjupa oss i?